

בס"ד. ש"פ מקץ, שבת חנוכה, אדר"ח טבת, ה'תשכ"ט

(הנחה בלתי מוגה)

ועל הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, וממשיך לאח"ז בנוסח ההודאה דחנוכה (לאחרי הקדמת נוסח ההודאה השוה בחנוכה ובפורים), בימי מתתיהו כו' כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה א"ר אושעיא דשנת תרפ"ט², שכל רצונם של היונים הי' להשכיח ח"ו את ישראל אשר התורה היא תורת הוי', היינו, דעל השכלים שבתורה הסכימו, רק רצו לעקור האלקות שבתורה, דזהו שרצו להשכיחם תורתך, כלומר שהיא תורת הוי'. וזהו גם שרצו להעבירם מחוקי רצונך, דעל מצוות שיש להם טעם בשכל אנושי הסכימו גם כן, רק על החוקים שבתורה לא הסכימו.

והענין בזה³, שהיוונים הסכימו לא רק להמצוות דמשפטים, שהם המצוות שמחוייבים מצד השכל (ולכן נקראים בספרי גדולי חוקרי ישראל בשם מצוות שמעיות), אלא עוד זאת, שגם המצוות דעדות, שאף שהשכל מצד עצמו אינו מחייבם, מ"מ, לאחרי שהתורה ציוותה עליהם הנה גם השכל מסכים עליהם (שהרי גם השכל מסכים שכאשר ישנו ענין של נס, צריך לעשות על זה אות וזכרון עכ"פ פעם אחת בשנה, או אפילו בכל יום), גם עליהם לא התנגדו היוונים, כי אם להמצוות דחוקים שהם למעלה מהשכל, שזהו הפירוש דחוקים, כמארז"ל⁴ (הובא ברמב"ם⁵) חוקה חקקתי גזירה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחרי, והיינו, שגם כאשר ההרהור אינו נוגע כלל לעשיית המצוה, שבודאי יקיים את המצוה באיזה אופן שיהי', הן אם יבין הטעם והן אם לא יבין הטעם,

(3) ראה גם ד"ה ואתה ברחמיך הרבים תרח"ץ (סה"מ תרח"ץ ע' קעג ואילך). ד"ה מאי חנוכה תשא (סה"מ תשא ס"ע 59 ואילך).

(4) ראה יומא סז, ב. תנחומא ר"פ חוקת.

(5) סוף הלי' מעילה.

(1) כמה ענינים במאמר זה הם המשך למאמרים שלפנ"ז: ד"ה אמר ר' אושעיא צדקת פרונו די"ט כסלו, וד"ה פדה בשלום דש"פ וישב, כ"ג כסלו (לעיל ע' 4 ואילך; ע' 64 ואילך).

(2) פ"א (סה"מ קונטרסים ח"א לג, א. סה"מ תרפ"ט ע' 114 ואילך).

אלא שרוצה רק להרהר כדי להבין טעם המצוה, הנה גם על זה אמרו אין לך רשות להרהר אחרי'. ועל זה התנגדו היוונים, כיון שזהו ענין שהוא היפך השכל לגמרי, שהרי התורה ענינה הבנה והשגה, כמ"ש כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, והרי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה⁷. ובעומק יותר, שבחוקים גופא היתה מלחמת היוונים על חוקי רצונך דוקא, דהנה, גם בנוגע לקיום המצוות דחוקים שהם למעלה מהשכל, יש הסברה ע"פ שכל, והיינו, מפני שגם השכל מבין ומחייב שיש ענינים שהם למעלה מהשכל, שהרי אפילו אם יאמר אדם שכללות ענין השכל אינו מוגבל, ובמילא אין השכל מסכים שישנו ענין שלמעלה מהשכל, הרי גם הוא יודה שהשכל שלו עכ"פ הוא מוגבל, והיינו, שנמצא במעמד ומצב דרוב שנים יודיעו חכמה⁸, ועדיין לא הגיע לשלימות השכל, וא"כ, בודאי ישנם ענינים שהם למעלה מהשכל שלו עכ"פ. ובפרט שלאמיתתו של דבר, הרי גם כללות ענין השכל הוא מוגבל, ויש ענינים שלמעלה מכללות ענין השכל, וכמו ענין הרצון, שאפילו כמו שהוא באדם למטה הרי הוא למעלה מהשכל. וכיון שגם השכל מסכים שישנם ענינים שלמעלה מהשכל, לכן לא התנגדו היוונים אפילו לקיום המצוות דחוקים, אלא עיקר מלחמתם היתה להעבירם מחוקי רצונך, והיינו, שהתנגדות היוונים למצוות דחוקים היתה (לא מפני שאינם מובנים בשכל, אלא) מפני שהם רצונו של הקב"ה⁹.

ב) וממשיך בהמאמר¹⁰, שמלחמת היוונים היתה באופן שאמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל¹¹. וצריך להבין מהו הדיוק דכתבו לכם על קרן השור דוקא. וגם צריך להבין מהי השייכות דכתבו לכם על קרן השור דוקא לזה שרצו להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. והענין בזה, כמבואר בתורה אור¹² ובאריכות יותר באוה"ת¹³, שאומות העולם שיונקים מבחי' פני שור שבמרכבה, מקבלים רק מבחי' קרן השור, שזהו בחי' חיצוניות ופסולת בלבד, ועד שמצינו בחולין¹⁴ לענין קבלת טומאה שהיחס של הקרניים

(6) ואתחנן ד, ו.

(7) קידושין מ, ב. וש"נ.

(8) ע"פ איוב לב, ז.

(9) ראה גם ד"ה ת"ר מצות נ"ח תשל"ח

(תו"ם סה"מ כסלו ע' קסד) הערה 36. לקו"ש

ח"ג ע' 815.

(10) פ"ב וסה"מ קונטרסים שם לג. ב.

סה"מ תרפ"ט ע' 115 ואילך).

(11) ראה ב"ר פ"ב, ט. פט"ז, ד. פמ"ד, יז.

(12) וישב ל, א.

(13) חנוכה ש, סע"א ואילך.

(14) ראה חולין קיז, ב (במשנה), ובפי'

רש"י ותוס'. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פ"ד

ה"ד.

וטלפיים לעיקר השור הוא פחות אפילו מהעור. וזהו שאמרו היוונים כתבו לכם על קרן השור כו', היינו, שרצו שגם ישראל יקבלו מבחי' קרניים וטלפיים, בחי' החיצוניות בלבד, ולא מבחי' הפנימיות שמשם נמשכת החיות לבנ"י, כמ"ש¹⁵ ויפח באפיו נשמת חיים, ואיתא בזהר¹⁶ מאן דנפח מתוכי' נפח, פי' מתוכיותו ופנימיותו¹⁷, וכמבואר באגה"ת¹⁸ בפירוש הכתוב¹⁹ כי חלק הוי' עמו גו', שנשמת האדם נמשכה מבחי' הפנימיות כו'. ויש לומר בדרך אפשר, שגם המלחמה נגד היוונים שאמרו כתבו לכם על קרן השור כו', קרן (השור) דייקא, היתה ע"י בחי' קרן דקדושה, כדלקמן.

ג) **והענין** בזה, דהנה, המלחמה נגד היוונים היתה באופן של מסירת נפש, שלחמו חלשים נגד גבורים ומעטים נגד רבים (כמ"ש בנוסח הודאת ועל הנסים מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים), וכמו כן היתה כללות עבודתם בקיום התומ"צ באופן של מסירת נפש שלמעלה מהשכל, שזהו להיפך ממש ממה שרצו היוונים להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, שלא התנגדו לעבודה שע"פ שכל, כי אם לעבודה שלמעלה מהשכל, ועל זה לחמו בנ"י, שתמורת זה שהיוונים רצו שגם במצוות דחוקים לא יורגש שקיומם הוא מפני שהם חוקי רצונך, עבדו בנ"י עבודתם באופן שאפילו המצוות דמשפטים שהם בהבנה והשגה יהי' קיומם (לא מצד חיוב השכל, אלא) רק מפני היותם ציווי ורצון ה', וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰, שגם המצוות דמשפטים צריך לקיימם כמו המצוות דחוקים, והיינו, שגם הענין דהבנה והשגה גופא יהי' ע"ד ענין חוק, וכן לאידך, שגם המצוות דחוקים צריך לקיימם כמו המצוות דמשפטים, והיינו, שגם קיום המצוות דחוקים יהי' מתוך טוב טעם ותענוג כמו במצוות דמשפטים שמוכנים ע"פ השכל, שאז יש ביכולת נפש השכלית להסביר זה גם לנפש הבהמית עד שיהי' לה תענוג בזה. וכידוע²¹ שבקיום כל מצוה יש שתי כוונות, הכוונה הפרטית שבכל מצוה בפני עצמה, שזהו טעם המצוה כו', והכוונה הכללית שבכל

20) ד"ה ואתה ברחמיך הנ"ל (סה"מ תרח"ץ ריש ע' קעה). ד"ה מאי חנוכה הנ"ל (סה"מ תש"א ריש ע' 60). סה"מ תרפ"ז ע' רג. ובכ"מ.

21) ראה לקו"ת שלח מ, א. עטרת ראש דרוש לעשי"ת נח, סע"ב ואילך. ועוד.

15) בראשית ב, ז.

16) הובא בתניא רפ"ב. וראה אג"ק ח"כ

ע' קלא. וש"נ.

17) תניא שם.

18) פ"ד.

19) האזינו לב, ט.

המצוות בשוה, שזהו"ע הקבלת עול, וכמו שאומרים בנוסח הברכה שמברכים על כל מצוה אשר קדשנו במצוותיו וצונו, היינו, שקיום המצוה הוא (לא מצד הטעם שבה, אלא) רק מפני שנצטוונו לקיימה, שזהו אופן העבודה שמצד מס"נ שלמעלה מהשכל. וכמבואר בתניא²² הטעם שצוה משה רבינו ע"ה לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמיים בכל יום לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש, דלכאורה אינו מובן הצורך בענין המס"נ, הלא הבטיח להם פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו'²³, אלא משום שקיום התורה ומצוותי' תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' כו'.

ד) **ויש** לקשר זה עם ענין הקרן, דהנה, נוסף על ענין הקרן כמו שהוא בבחי' חיצונית ופסולת, שבזה נכללים קרניים וטלפיים ביחד, ישנו גם ענין הקרן כמו שהוא למעליותא, והיינו הפנימיות דקרן, כמבואר באוה"ת²⁴ בפירוש מארז"ל²⁵ דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בכך לא נמשכה מלכותן. והענין בזה, דהנה, הקרן הוא מחוץ להראש, והוא למעלה מהראש, וענינו בעבודה הו"ע המס"נ²⁶ שמחוץ להשכל, ולמעלה מהשכל, והיינו שענין הקרן תופס בהעצם. וזהו הטעם שדוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן, שהו"ע החוזה והנצחיות, בדוגמת הקרן שהוא דבר חזק המתקיים, והיינו לפי שענין הקרן תופס בהעצם, וכמשנת"ל²⁷ שהעצם אין בו שינויים, וכזה היא מעלת דוד ושלמה על שאול, שאול מרחובות הנהר²⁸, שהו"ע הבינה²⁹, דעם היות שמעלת האדם היא שהוא בעל שכל, ומוח שליט על הלב³⁰, ובפרט שלימות השכל באופן דרחובות הנהר כפי שהי' אצל שאול, מ"מ, לא נמשכה מלכותו, משום שענין השכל אינו מגיע במקום שאין בו שינויים, ודוקא דוד ושלמה שנמשחו בקרן, שמורה על ענין המס"נ שלמעלה מהשכל, נמשכה מלכותן, לפי שמגיעים בהעצם שאין בו שינויים. וזהו גם מ"ש³¹ וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, היינו, שמלכות דוד היא באופן של נצח, וכמשנת"ל³² שנצח הוא גם מלשון נצחיות, והיינו, שלא זו בלבד שנמשכה מלכותן, אלא עוד זאת, שמלכותן

28) וישלח לו, לו. עץ חיים שער ח (שער

דרושי נקודות) פ"ד.

29) זח"ג קמב, א. עץ חיים שם. וראה

לקר"ת פ' ראה יח, ב. ובכ"מ.

30) תניא פרק יב (יז, א) מזח"ג רכד, א.

31) שמואל-א טו. כט.

22) ספכ"ה.

23) עקב יא, כה.

24) שם שא, א.

25) מגילה יד, א.

26) ראה גם סה"מ תרצ"ז ע' 148.

27) ד"ה פדה בשלום פ"ג (ולעיל ע' 66).

נצחית, וענין הנצחיות הוא באופן שגם בתחילתו ניכר שהו"ע נצחי, וע"ד שמצינו בנוגע לענין ההפסידות, שכל הוה נפסד, שמתחילתו הוא נפסד, כמ"ש הבחי"ש³² שהתינוק משעה שנולד מתחיל להתייבש, משא"כ הנבראים שאין בהם ענין ההפסידות, הרי זה הוראה שיש בהם ענין הנצחיות, וכמו כן במלכות דוד, שזה שנמשכה מלכותו באופן נצחי הוא מיד בתחלת המלכות, ע"ד המבואר בתו"א³³ בענין יום שכולו ארוך³⁴, שבתחילתו הוא ארוך.

ויש להוסיף בזה, ע"פ המבואר באוה"ת³⁵ ענין הקרן שהוא בחי' בינה, וכמו קרן היובל³⁶, שיובל הוא בינה, ומ"מ הרי זה שייך לדוד, שהוא בחי' המלכות, והיינו, ע"פ מ"ש האריז"ל³⁶ שפנימיות המלכות היא דוגמת בינה, ולפי זה, ענין דוד ושלמה שנמשחו בקרן שהוא בחי' מלכות, צ"ל דהיינו כאשר ה"א עילאה (בינה) ממש מאירה בה"י. וצריך להבין מהו העילוי שבינה נמשכת ומאירה במלכות, דלכאורה, כאשר הבינה עומדת במקומה הרי היא בעילוי גדול יותר. אך הענין הוא, שזהו לפי שעיקר השלימות הוא במלכות דוקא, מצד ענין הקבלת עול והמס"ג שלמעלה מהשכל (בינה), כמשנת"ל במעלת דוד ושלמה על שאול. וזהו גם החילוק שבין דוד ושלמה, דהנה, עם היות שגדלה הפלאה מעלתו של שלמה, עליו נאמר³⁸ הוא יהי איש מנוחה גוי שלמה יהי שמו ושלוש ושקט אתן על ישראל בימיו, ועד שוישב שלמה על כסא הוי"ש³⁹, ובזמנו היתה קיימת סיהרא באשלמותא⁴⁰, מ"מ, ההכנה לכל זה היתה ע"י דוד דוקא, כפי שאמר דוד לשלמה (בנוגע לבנין ביהמ"ק) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל⁴¹. והיינו, לפי שענינו של שלמה הוא חכמה שבמלכות (כמ"ש בספר המצוות להצ"צ מצות מינוי מלך), משא"כ דוד ענינו הוא כללות ספירת המלכות, והיינו, שגם בענין החכמה מודגש בעיקר שייכותה לכללות ספירת המלכות, ענין הביטול והקב"ע שלמעלה מהשכל. וע"ד משנת"ל⁴² בפירוש מארז"ל⁴³ תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים (ע"פ

38) דברי הימים"א כב, ט.

39) שם כט, כג.

40) ראה זח"א קנ, א. רכה, ב. שמו"ד

פט"ו, כו.

41) דברי הימים"א כח, יט.

42) ד"ה מרגלא בפומי דרבא דש"פ

וישלח (תו"מ חנ"ד ע' 316 ואילך).

43) ברכות יז, א.

32) "אולי הכוונה למש"כ [הבחי"ן] בפי עה"ת בראשית א, כח" — הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תשי"א ע' 142.

33) תולדות יח, סע"ד.

34) מדרש תהלים כג, ו.

35) יהושע ו, ה.

36) זהר הרקיע ר"פ בראשית.

37) אוה"ת שם שא. ב.

מ"ש ברשימה הישנה, וכבר נדפס"), שעיקר ענין החכמה הוא ענין הביטול, אלא שלהיותה פרצוף שלם יש בה גם ענין ההשכלה.

ה) וְזֶהוּ שֶׁהַמַּלְחָמָה נגד היוונים שאמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, היתה ע"י בחי' הקרן דקדושה, שהו"ע התוקף דמס"נ שלמעלה מהשכל, שע"ז בטלה הגזירה דכתבו לכם על קרן השור כו', ובטלה מחשבתם ורצונם להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. וע"י העבודה באופן של מס"נ הי' גם נצחון המלחמה באופן דמסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים כו', ועד להודות ולהלל לשמך הגדול, שמך הגדול דייקא, שעז"נ בפרקי דר"א⁴⁴ (כגירסת השל"ה⁴⁵) עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, ונקרא שמו הגדול⁴⁶, שזהו"ע העצמי, וכפי שנמשך ובא בגילוי, כמ"ש⁴⁷ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר.

47) סהמ"צ להצ"צ קנג, א; אוה"ת שה"ש ח"א ס"ע רסד — ע"פ לקו"ת שלה מח, רע"ג.
48) ישעי' מ. ה.

44) ספר השיחות תורת שלום ס"ע 158
ראילך.
45) פ"ג.
46) ג. ב. הובא בלקו"ת שה"ש יד. ג.